

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Uitgegeven door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
 VERLICHTINGSDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“
 TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
 Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN

worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de President: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

INHOUD: Voor de Indische Weduwe. — Voor de Militairen. — Een Javaansche Kunstavond te Amsterdam. — In Memoriam. — De Indische Vereeniging. — Feuilleton. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafel. — Mededeelingen.

Voor de Indische Weduwe.

Dank zij veler medewerking, is het bedrag, dat wij voor de Indische weduwe vroegen, reeds overschikt. f 185.— zijn ontvangen.
 Daar het bezwaarlijk is het overschot weder aan de gevers terug te zenden, is besloten, die f 35.— aan de weduwe te schenken, in de hoop, dat zulks alomtegenwoordig goedkeuring zal wegdragen; zij zal dat geld bij aankomst in Indië best kunnen gebruiken.
 Hiermede zeggen wij, ook namens de weduwe, allen dank, die haar in den nood hebben gesteund.

Ontvangen bedragen:

Needs verantwoord K. W. 28-11-18	f 120.—
Nicolaas, Ede	„ 25.—
N., den Haag	„ 1.50
M., Rotterdam	„ 10.—
Blaricum	„ 10.—
K., Doorn	„ 10.—
red. C. A. H. t. B., den Haag	„ 5.—
B., Haarlem	„ 2.50
N., den Haag	„ 1.—
	f 185.—

Voor de Militairen.

Op initiatief van den onder-voorzitter der vereeniging „Oost en West“, Voorzitter der afdeling 's-Gravenhage, den heer R. Zuyderhoff, werd op 15 November j.l. een intekening geopend ten bate van de in den Haag vertoevende maréchaussée's en militairen van leger en vrijwilligen landstorm. Het Secretariaat van de Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17, den Haag, stelde zich bereid, de ingeteevende gelden te ontvangen. Deze worden aan den kolonel, commandant der troepen in den Haag afgedragen, ter verdeling naar behoefte. Ruim f 5000.— zijn reeds ontvangen.

De Secretaris,

E. F. GROOSS.

Een Javaansche Kunstavond te Amsterdam.

De afdeling „Amsterdam“ van de Vereeniging „Oost en West“ heeft den Javaanschen jongelui hier lande vertoevende, verzocht of zij bereid waren een JAVAANSCHEN KUNSTAVOND te geven

en men is overeengekomen dezen op 10 Januari te Amsterdam te houden in den Stads Schouwburg.

Men zal trachten dezen avond te maken tot een propagandavoor de Javaansche kunst in Amsterdam. Een Eere-Comité heeft zich samengesteld, bestaande uit de heeren:

J. W. C. Tellegen, Voorzitter. C. J. K. van Aalst. Ed. Cuypers. Prof. J. C. van Eerde. J. B. van Heutsz. Dr. H. F. R. Hubrecht. C. G. Vattier Kraane. Jhr. L. P. D. op ten Noort. D. F. W. van Rees. Mr. H. Smeenge, Mr. G. Vissering, M. P. Voûte.

In Memoriam.

Jhr. I. P. C. GRAAFLAND. †

De Nieuwe Crt. van 2 dezer schreef:

„Met leedwezen vernemen wij het overlijden van onzen vriend en medewerker gedurende vele jaren, jhr. I. P. C. Graafland, als schrijver algemeen bekend onder zijn schuilnaam Creusesol. Graafland was in 1851 te Semarang geboren en bracht zijn eerste jeugd in Indië door. Zijn vader bekleedde er een hoog rechterlijk ambt en van moederszijde was hij nauw geparenteerd aan Indische planterfamilies. Op jeugdigen leeftijd werd hij naar Nederland gezonden, om te worden opgeleid voor officier. Ofschoon hij zijn leven lang militair in zijn hart is gebleven en onder het vele dat zijn belangstelling had, het leger steeds een voorname plaats innam, bleek zijn bestemming toch elders te liggen. Als onderofficier verliet hij den dienst. Na eenige jaren ambtenaar bij de Staatsspoorwegen te zijn geweest, keerde hij naar Indië terug, waar hij langen tijd werkzaam was in de cultures.

Reeds vroeg openbaarden zich bij hem den lust en den aanleg tot schrijven. Hij had veel en met vrucht gelezen en dank zij zijn vluggen geest, had hij zich vele kundigheden eigen gemaakt. Graafland behoorde tot die gelukkig begaafde menschen, die de dingen weten, ook zonder ze geleerd te hebben. Telkens verraste hij door zijn vertrouwdheid met velerlei belangen. Die veelzijdigheid maakte hem bij uitstek geschikt voor de pers. Tijdens zijn verblijf in Indië werkte hij aan verschillende bladen mede en weldra was de naam Creusesol algemeen bekend en bij velen geliefd. Hij wist de dingen goed te zeggen, met kracht en overtuiging. Al wat hij schreef getuigde van zijn liefde voor Indië, hij gevoelde zich Indiër, en als zoodanig was hij over de „totoks“ niet altijd even goed te spreken; lauwheid en halfheid verfoeide hij met al de kracht van zijn vurig temperament. Nochtans was hij allerminst blind voor de fouten in het Javaansche volkskarakter; hij kon hun, die hij in engeren zin als zijn landgenooten beschouwde, ongezuuten de waarheid zeggen.

In Nederland teruggekeerd, wijdde Graafland zich geheel aan de journalistiek. Eerst was hij eenige jaren aan het (oude) Dagblad verbonden en daarna kwam hij als redacteur buitenland aan ons blad. Hij deed zich kennen als een volijverig en bekwaam man,

die zich geheel gaf aan zijn werk. Helaas was hij reeds na korten tijd genoodzaakt, wegens gezondheidsredenen zijn taak neer te leggen. In de jaren die volgden hebben wij nog meermalen bijdragen van zijn hand gehad en geregeld werkte hij nog mede aan de Java-Bode.

Van de geschriften van grooteren omvang, die van Creusesol's hand zijn verschenen, vermelden wij het veelgelezen en veelgeprezen werk Naar den Oost, waarin hij, in levendigen vorm, het belang dat Nederland bij Indië heeft in het licht stelt en met groote warmte voor een nauwere aaneensluiting tusschen moederland en koloniën pleit.

DE INDISCHE VEREENIGING 1908—1918.

De Indische Vereeniging (van de hier te lande studeerende Indonesiërs) hield te 's-Gravenhage een buitengewone algemeene vergadering ter herdenking van haar 10-jarig bestaan. Behalve de leden en donateurs waren ter vergadering verscheidene uitgenoodigde belangstellenden aanwezig, o.w. de Raad van het „Indonesisch Verbond van Studeerenden“, welke de gezamenlijke Indische studenten-vereenigingen vertegenwoordigde.

Dr. Goenawan Mangoenkoesoemo, de nieuw opgetreden voorzitter, presideerde de bijeenkomst en zette in zijn openingsrede uiteen, wat de bedoeling was van de vergadering. Evenals de koopman, aldus spr., bij het einde van ieder jaar een balans opmaakt, zoo wil ook de Ind. Ver. niet van de goede gewoonte afwijken, op gezette tijden terug te blikken op de jaren, die achter haar liggen. En gelijk de handelman steeds nieuwe wegen zoekt, om zijn zaak uit te breiden, zoo wil ook de I. V. steeds op den uitkijk staan naar nieuwe gezichtspunten, die haar bloei verzekeren.

Spr. memoreert, hoe de geweldige oorlogsjaren met de stopzetting der scheepvaart belemmerend heeft gewerkt ten aanzien van den groei der I. V. Verder nog dan in de dagen van de gebroeders Houtman is Indië van Nederland gescheiden. Moeilijk was het volgen der Indische actualiteiten. En geen nieuwe leden kwamen uit het vaderland aan. De oorlog, die hopelijk zal eindigen met een volledige vrede van vergelijk en overleg, heeft intusschen in zekeren zin een weldadigen invloed voor ons Indonesiërs en Oosterlingen, omdat hij bewezen heeft, dat niet macht en geweld alleen een natie stempelen tot „Gods uitverkoren volk.“ De oorlog als wapen gebruikt, heeft den man, die hem hanteert, zelf dodelijk verwond en is een bloedige waarschuwing voor allen, die Europa willen nadoen.

„Aan Indië hebben de groote gebeurtenissen dit geleerd, dat de internationale controle op de handelingen der volkeren ook ons vaderland, Indonesië den plicht oplegt, zijn plaats en zijn taak te bepalen. Niet ónder, maar naast Nederland zal Indië medewerken aan de restauratie der wereld. Daartoe worden ons land zich bewust van zijn positie en neme het

PERRY & CO.

Dekstoelen
Koffers en Tasschen
Vouwstoeltjes, enz.

HOOGSTRAAT
20.

Men vrage prospectus voor het doen uitvoeren volgens teekeningen en bestek van inwendige verbouwingen, sanitaire en electr. installaties, enz.

N.V. voor Binnenhuis-architectuur en Meubelkunst
CORN. VAN DER SLUIJS
Directeur.
Oude Molstraat 12 f Den Haag Telefoon 4782

Geheele wooninrichtingen, Meubels naar eigen ontwerpen, Stoffen, Behangsels, Tapijten, Lampen, enz.

een plaats in de rij der naties, zich gelijkwaardig aan dezen beschouwende.

„Het Nederlandsche volk, thans slechts oog hebbende voor zijn binnenlandsche politiek, mag aan Ned.-Indië zijn belangstelling niet onthouden. En waar de toekomst van ons land voor een belangrijk deel ook afhangt van de staatkundige hervormingen in Nederland, zoo lijkt het ons gepast, hier Indië's wenschen te vertolken.

„De eerstvolgende stap tot een volkomen onafhankelijk volksbestaan is — gelijk door *Boedi Oetomo*, *Sarekat Islam* en *Insulinde* meer dan eens is betoogd, dat de Volksraad uitgroeie tot een volksvertegenwoordiging met wetgevende bevoegdheid. Hiermee vervalt de wetgevende macht van den Raad van Indië en als hoogste college in den lande behooren de directeuren van algemeen bestuur aan haar verantwoordelijk te worden.

„De „Ind. Ver.“, in 1908 opgericht als een reflex op *Boedi Oetomo's* geboorte en als zoodanig een uiting van Indisch ontwaken, heeft tot taak, naast het scheppen van een gelegenheid, waar Indiërs bij elkaar kunnen komen, nog een andere, grootschere. Zonder twijfel behooren haar leden zich met zorg te wijden aan het doel, waarvoor zij hier gekomen zijn — de studie — maar evenzeer behooren zij zich op de hoogte te houden van alles, wat in de studentenwereld gebeurt.”

Spr. richt verder het woord tot de Nederlandsche bondgenooten, „die in het *Indonesisch Verbond van Studeerenden* vereenigd, met onbaatzuchtigheid zich willen wijden aan de idealistische taak, Indië met al hun kracht en kennis te dienen. Waar zij met zooveel opgewektheid de voorgenomen taak aanvaarden, mogen wij, Indiërs, niet achterblijven. Hier in Nederland behooren wij ons zelve klaar te maken voor onze toekomstige taak tot wederopbouw van ons vaderland. Indië samen met onze bondgenooten tot een gemeenebest te doen uitgroeien zij ons gezamenlijk streven. Hieruit alleen kan de sympathie, kan de vriendschap tusschen Holland en Indië geboren worden. Dat alleen kan de basis vormen van de eendracht tusschen Indië en Nederland.”

Aan het slot van zijn rede geeft spr. een verklaring, „waarom de herdenking van I. V.'s 10-jarig bestaan niet feestelijk kan geschieden. Ten eerste laten de tijdsomstandigheden zulks niet toe en ten tweede zou het ons niet passen, na den betreurd dood van ons medelid en vriend, R. M. H. Soerjo Soebrandio, hier feest te vieren. Spr. wijdt dan eenige woorden aan den gestorven landgenoot. „Ziedaar, waarom geen feestdich ons vereenigt en geen geknal van ontkurkte champagneflesschen wordt ge-

hoord. Slechts geestelijke gerechten zullen straks achtereenvolgens door *Noto Soeroto* en *Surya Ningrat* worden aangeboden.”

Thans komt aan het woord de heer *Noto Soeroto*, die een schets geeft van het ontstaan en van de wederwaardigheden van de Indische Vereeniging: „Het denkbeeld tot oprichting van de I. V. ging uit van den toenmaals hier vertoevende Soloschen prins, *Hadwidjojo*. Het doel was in de eerste plaats den omgang tusschen de Indonesiërs in Nederland te bevorderen. Verder zou de vereeniging inlichtingen moeten verstrekken aan de landgenooten, die naar Holland gingen of in Holland aankwamen. Men juichte al bij het denkbeeld de landgenooten bij hun aankomst in Nederland aan een grensplaats te verwelkomen en hun in den eersten tijd een gastvrije ontvangst te kunnen bereiden tot tijd en wijle zij zich een eigen woning zouden hebben gekozen. Aanvankelijk bestaande uit 6 leden, groeide de vereeniging tot een club van 23, nadat men goed had kunnen nagaan, hoevelen in de academiesteden verblijf hielden. Aan de activiteit ten deze van *R. Soetan Casajangan* en *R. M. Soemitro*, beiden te Leiden studeerende, hebben wij het te danken gehad, dat de Ind. Ver. tot stand kwam. Ook den heer Mr. J. H. Abendanon, die ons steeds terzijde stond, zijn we dank verschuldigd. Den 25en October 1908 werd in beginsel tot de oprichting besloten. Eenigen wilden aan de vereeniging een verstrekkend doel geven en stelden voor, den stoot te geven aan een *Algemeen Indisch Verbond* in denzelfden geest als het *Alg. Ned. Verbond*. Anderen wilden de I. V. een afdeeling van *Boedi Oetomo*, de moedervereeniging op Java, laten worden, welk voorstel door den Amboineeschen arts, *Apituley*, werd bestreden en terecht, aangezien *Boedi Oetomo* een *Javanenbond* was, terwijl de I. V. alle Indonesische rassen omvatte. Het resultaat was, dat men kwam tot de oprichting van een vereeniging met één bepaald doel: *de bevordering van den omgang der Indonesiërs in Nederland onderling*. Een commissie, bestaande uit *Soetan Casajangan*, *R. M. Soemitro*, *R. M. P. Sosro Kartono* en *R. Hoesein Djajadinigrat*, moest de statuten en de reglementen opstellen. De definitieve oprichting geschiedde in het restaurant „Oost en West” op 15 November in den Haag.

„In de statuten wordt het hoofddoel: het bevorderen van de gemeenschappelijke belangen der Indiërs in Nederland en verder het voeling houden met Nederl. Oost-Indië; onder Indiërs wordt verstaan de inheemsche bewoners van Ned. Oost-Indië. Men zocht dan ook dadelijk verbinding met de bestaande

FEUILLETON.

Het Javaansche Cultuur-Congres.*)

(„Uit de pen der Redactie”, A. v. L.)

Op gevaar af van niet meer te worden gelezen na al wat omtrent het Solo-congres reeds in de vele bladen, blaadjes en tijdschriften is verschenen, wil ik toch trachten een blik te werpen op dit gebeuren vanaf ons theosofisch standpunt.

Het werd mij zoo helder en duidelijk, voortdurend klaarder, gedurende de lange uren, die de congreswerkzaamheden in beslag namen, dat zooals overal elders, ook in dit ontwaken, in dezen wederopbouw, de theosofische idee een machtige rol zal kunnen spelen.

Niet, dat ik verwacht door openlijk de theosofische leeringen van karma, reïncarnatie, of wat dies meer zij, te propageeren veel verder te zullen komen, doch de ruime, de breede idee van broederschap zal een magische staf kunnen zijn, een veldheerstaf die ongezien werkend toch leiding en richting zal kunnen geven en oplossing van vele vragen en geschillen.

Ja, leiding vooral! Want stap voor stap het congres doorschrijdend werd mij bewuster en steeds bewuster, dat hier de meesterhand nog ontbrak. Leiding zoekt de Javanenziel en zij wil dat heel terecht vinden in haar eigen oude Cultuur. Juister, alhoewel vager en onwezenlijker zagen het de Javanen op het congres dan hun broeders uit het Westen, zij vermoedden, dat in hun eigen harten iets lag dat nog niet was ontplooid in den boezem van den Hollandster.

Als de Javanen roept om geestelijken opbouw, om vernieuwing van het oude leven in nieuwe vormen en de Westersche methodiek daarbij soms wat kleiner, dan praat hij voor de doove ooren van den Westering, die eigen waar aanprijst, die in eigen technische volmaaktheid, in streng methodisch doorgevoerde levensleer een cultuurstandpunt als het hoogste ziet wat niet van den Javanen is.

Is dat vreemd?

Neen, wij Theosofen behooren dat te begrijpen als eenigszins tot praktische levenswerkelijkheid gewor-

*) Overgenomen uit het Theosofisch Maandblad voor Ned.-Indië.

Red.-Comm.

den is, de theoretische beschouwingen van rondten en bollen en rassen.

Niet dat de eene cultuur hooger of lager is dan de andere, neen, zij is alleen anders. Als in het Westen, het ras der Ariërs zich ontplooit onder de bestraling van het Christendom in den zin van het intellect, van het verdeelend en samentrekkend verstand, van de manasische kritiek en methodiek, daarbij vervallend tot systematisch materialisme en materialistische geestesleer, dan is zij niet beter of slechter dan de ontwikkeling van het Oosten, waar datzelfde ras van de Ariërs zich zoekt te verwezenlijken langs de lijnen van de emotie, van het psychisch mysterie, van het gevoel en de begeerten, dat haar brengt tot misschien wat droomerige mystiek, tot voor ons arbeidzame Westering wat draadlooze bespiegeling, maar niettemin tot een even zuiver doorschouwen van 's levens doel tot even hoge moraliteit, tot even edele levensfilosofie.

Als de Westering van een in het stofgeloof, dat de vrucht der éézijdigheid der 18e eeuw ons bracht, komen wil tot wederopbouw van wat geestelijk, nobel en hoog is, dan verdiept hij zich in de wijsbegeerten en is zijn filosofie, zijn denkleer, de hefboom, die de oude waarden in eere vermag te herstellen.

Als Friedrich Paulsen zijn werk over de wijsbegeerte begint met de woorden:

„Er was een tijd, en hij ligt nog niet zoo heel ver achter ons, waarin velen van meening waren, dat de wijsbegeerte zich zelf overleefd had, en de natuurwetenschappen voor haar in de plaats getreden waren. Zij mocht haar tijd en goed recht gehad hebben, als een soort van voorbereiding tot wetenschappelijk kennen; thans echter moesten de pogingen om door algemeene bespiegeling tot een inzicht in het wezen der dingen te geraken, als afgedaan beschouwd worden. Alleen als een onschuldige liefhebberij van onvruchtbare geesten, die tot echt wetenschappelijk werk niet in staat zijn, zou zij voorloopig nog een onschadelijk bestaan kunnen leiden; in geen geval zou men 't ieder, die op wetenschappelijke ontwikkeling aanspraak maakt, ten plicht mogen stellen, zich met haar bezig te houden.” Dan zou de Indische mysticus in zijn werk haast woordelijk alles kunnen overnemen, mits hij voor „wijsbegeerte” in de plaats stelt en in plaats van „wetenschap” „wijsbegeerte”.

Toen ik nog als student de wijsbegeerte-colleges liep van prof. G. J. P. J. Bolland trof mij eens zijn uitroep na een zeer diepzinnig betoog: „Maar wij moeten oppassen, wij verdwalen, wij zouden er haast mystiek van worden!”

F. I. TAVERNE, Arts. PIET HEINSTRAT 30 's-GRAVENHAGE

SPREEKUREN: Maandag, Dinsdag, Donderdag en Vrijdag, van 10.30 tot 1.30 uur.

Behandeling van: *Beenwonden*, waarbij geen rust vereischt wordt, *Suikerziekten*, *Nierziekten*, *Huidziekten* en *Geslachtsziekten*.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereeniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG Kneuterdijk 5-7 Tel. H. 1600-924-925 AMSTERDAM Kalverstraat 35 Tel. C. 2153 GRONINGEN Spilsluizen 13 Tel. 2372.

Middelbare School v. Handel en Administratie SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. *Bijzondere Middelbare Handelsschool* met als onderwijzer den Min. van Binnenl. Zaken *gelijkgesteld* met de andere handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
AFD. B. *Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus*. Eveneens officieel als zoodanig erkend.
De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist hoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.
De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TILMANS

BOEKHOUDEN

Opleiding voor alle praktijk en M.O. examens Boekhouden

door

J. TULLENERS, Leeraar aan H.B.S. en Handelsschool met 15-j. handelservaring, Columbusstraat 181, Den Haag

Gereserveerd

voor de firma HAAXMAN & Co. te Amsterdam.

N.V. „REFORM”

Directeur: E. BOERMA.

Telefoon 647 - GRONINGEN - Heerenstraat 62

The first class Ladies and Gentlemen Tailoring.

M. VISSER,

voorb. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken

REPARATIE-INRICHTING.

J. P. FLECK - Utrecht Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078

COMPLETE WONINGINRICHTINGEN

Behangerij Stoffeederij

.... Matrassen en Beddenfabriek ...

ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

's-Gravenhaagsche Muziekschool „DE TOONKUNST”

Prins Mauritsplein 21 | Tel. S. 477 Spreekuur 10-1 en 2-6

Directie: JAMES ZWART, Artistiek Leider; H. F. PERIZONIUS, Administratie

Instrumentaal, Vocaal en Theoretisch Onderricht

Prospectus kosteloos.

Aanmeldingen dagelijks.

...hamen in het vaderland, ook met personen; het resultaat is echter nooit groot geweest.

De I. V. had naast haar hoofddoel nog neven-doelende, o.a. de bevordering van den omgang en samenwerking met Nederlanders. Veel was daarvan evenwel niet terechtgekomen en om geen negatieve resultaten te krijgen, werd dit deel der doelomschrijving geschrapt; echter niet om onze Hollandsche vrienden van ons af te stooten. Nu, na de oprichting van het *Indonesisch Verbond van Studeerenden*, blijkt onze geneigdheid steeds, om met Hollanders samen te werken.

Een ander neven-doel was o.a. het aanmoedigen van landgenooten, om hier in Holland te komen studeren. Ook dit werd terzijde gesteld, sedert men was gaan inzien, dat de studie in Holland een uitwieling moest blijven. De regel zij, dat wij in ons eigen land studeren. Na hetgeen *Surya Ningrat* op het Wageningse congres heeft betoogd, volstaat het, met deze kwestie te memoreeren.

Verder gewaagt spr. „van de verhoogde belangstelling ook voor de nationale kunst en brengt den heer *Soerjo Poetro* dank voor zijn propaganda.” Verdergens herinnert spr. aan de herdenking van het 10-jarig bestaan van *Boedi Oetomo* in Den Haag, een aangrijpend feit, omdat toen de solidariteit van alle Indische in Indië zoo duidelijk tot uiting kwam.

Onder den drang van de wereldgebeurtenissen richt het tegenwoordige bestuur zich geropen het verleden te sturen, dat de I. V. niet onbewogen zal blijven bij de wording van een nieuwe wereld en dat dus haar belangstelling zal uitstrekken ook tot de politiek. Van deze nieuwe koers getuigt het manifest, onlangs door het bestuur uitgegeven en door de bladen overgenomen. Over deze nieuwe koers zal verschillend gedacht worden; er zullen er zijn, die politieke bemoeienissen van de I. V. verderfelijk achten. Spr. persoonlijk heeft zich vroeger wel eens bezet tegen pogingen, om de I. V. in politieke kwesties te betrekken. Doch de tijden zijn veranderd en als de I. V. buiten de politiek staat, zal zij de

verbinding met Indië verliezen en haar leden zullen later vreemden zijn in eigen milieu. Men zij evenwel ook voorzichtig; alleen, wanneer de I. V. meent de stem van de meerderheid in Indië te mogen en kunnen vertegenwoordigen, uite zij zich naar buiten.”

De derde inleider, de heer *S. Surya Ningrat*, spreekt over de *Indische Vereeniging en de Nieuwe Geest*: „Als antwoord op den oproep der landgenooten, die hun Indisch-nationaal streven in de stichting van *Boedi Oetomo* manifesteerden, begon de I. V. met het karakter van de moedervereeniging aan te nemen. De geest onder de hier studeerenden was aanvankelijk liberaal. Dit liberalisme was in Indië een kind van de ethische koers, die een compromis trachtte te vinden tusschen het oude en het nieuwe in het algemeen en tusschen het moederland en de kolonie in het bijzonder. Liberaal was de geest in de *Ind. Vereeniging*, omdat men streefde naar opheffing van het Indische volk. Men wenschte zoo veel mogelijk de landgenooten te steunen in hun streven naar medezeggenschap, naar afschaffing van de belemmerende instellingen, naar een harmonische ontwikkeling en naar een waardig volksbestaan. Zoo bleef de groote vraag, of het Indische vaderland eenmaal, los van Holland, tot onafhankelijkheid moest worden gebracht, geheel onaangeroerd. Men kon zich niet losrukken van het oude denkbeeld, dat Indië als rechtmatig bezit van Nederland beschouwd, ook onder Nederlandsch bestuur behoorde te blijven. Deze geest heerschte gedurende de geheele periode van de eerste 5 jaren in de I. V.

„Er werd vaak geklaagd, dat de hier studeerende Indonesiërs te onverschillig waren ten aanzien van de politieke beweging in het verre vaderland. Men sprak zelfs wel eens van hen als van „verloren zonen” van het ontwaakte Indië, wat ongemotiveerd was, zooals spr. straks zal bewijzen. De klachten werden niet slechts vernomen uit den mond van buitenstaanders, maar ook in den eigen kring van de hier verblijvende kolonie van Indonesiërs. Wat

ping onzer innerlijke cultuur en in het bijzonder voor de mystieke, de buddhistische cultuur van de Javaansche psyche, daar moet ik nu voor het evenwicht ook wijzen op de waarde van het materiele leven, op ons zijn in een wereld van stoffelijke belangen. En dan zou ik alle Javanen willen toeroepen: „Vergeet vooral niet, in uw uitzien op de stillere, de „ijlere gebieden der Natuur, het bewerken van de „meer concrete om U heen!”

„Den Westering moest het uitzicht op de bovenstoffelijke sferen worden ontnomen, om zijn aandacht te concentreeren op de bewerking van de materie. Laat U zijn val in het materialisme, zijn moeilijke strijd om daar uit te komen, tot waarschuwing zijn. Pas als het harmonische samengaan is verkregen van datgene wat ons innerlijk beweegt en van datgene waardoor wij uiterlijk bewogen worden, dan eerst zal het mogelijk zijn dat gij opstaat als een vrij en zelfstandig volk, want dan zal Uw vrijheid een waardevol bezit zijn, zal Uw zelfstandigheid gerechtvaardigd wezen in Gods oog en dit zal de hechtste waarborg blijken waarop een volk zijn vrijzijn kan grondvesten!”

Maar daarvoor moet niet geschroomd worden het ruwe werk, den landbouw, de veeteelt, de techniek in al haar aanzichten, ter hand te nemen en hiervoor ga de Oosterling in de leer bij zijn nijverder broeders en verwerke de goddelijke waarheid en grootheid, die er schuilt in het rijke gedicht van een Adema van Scheltema „de Daad”. Laat ik een paar strophen daaruit neerschrijven:

De Daad.

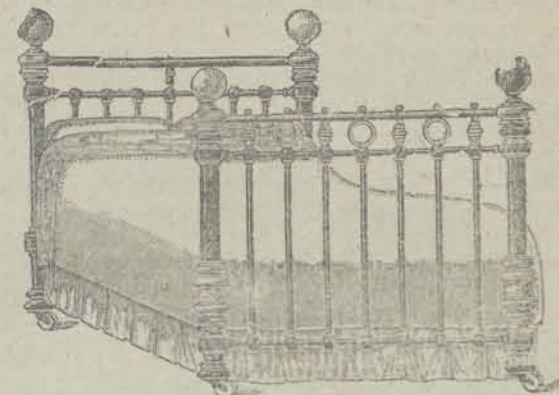
Wie is het die de zwarte voren
In golvend goud veranderen doet,
Wie mesten en wie maaien 't koren
Wie is het die de wereld voedt —?
Dat zijn de paarden en de ploegers,
Dat zijn de zweeters en de zwoegers,
Dat zijn de zaaiers van het zaad —
Dat is de daad!

Wie graaft de glinsterende kolen,
Wie schept het schitterende zout,
Wie haalt uit diepe, duistere hollen
Het gele, glanzend zachte goud —?
Dat zijn die in het donker graven
Dat zijn de slavers en de slaven,
Dat is de zwarte kameraad —
Dat is de daad!

(Wordt vervolgd).

UITRUSTINGEN voor INDIE.
Geheel compleet
CIVIEL EN MILITAIR
GEBR. G-VLES
Breestraat 177 LEIDEN.
Tel. Int. 393.

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinssestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

**Windsheimer
Mineraalwater**

HOOFDDEPÔT voor NEDERLAND
A. LE BELLE AMSTERDAM
VROLIKSTRAAT 128
TEL. Z. 4265-6990

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

welbekend bij allen, die met verlof in Nederland vertoeven
DEGELIJK ONDERWIJS in
Duitsch, Engelsch, Fransch, Spaansch, Italiaansch, enz.

Let op het juiste adres der origineele Berlitzschool
over de Waalsche Kerk.

58a NOORDEINDE Niet boven-Kruul TEL. 2234

ts. ENHAG dag, n rust v uidzich nistrat HAGE. als onder ng van z de opat lgen curv same, v rst beal F. TIJME EN ik en elsschole Den Haag Co. traat 62 oring. on 5470 mantwer g. recht on 1078 VERING ><>>

het eerste betreft, memoreert spr. de verwijten van Soetatmo Soerikoesoemo, leider van het Comité voor Javaansch Nationalisme, indertijd gepubliceerd in het weekblad *De Indiër*. Soerikoesoemo was zeer teleurgesteld door de houding der landgenooten in Nederland. Geen fut ging van hen uit. Verder heeft *Abdoel Moeis*, afgevaardigde van *Sarekat Islam* in de Deputatie „Indië Weerbaar”, mondeling en in het openbaar de landgenooten in Nederland beschuldigd van onverschilligheid.”

„Wat de tweede categorie betreft”, vervolgt spr., „heeft ons vroeger medelid *Tjipto Mangoenkoesoemo* meer dan eens de houding der landgenooten gelaakt. Verder waren er nog verscheidene anderen, die van dezelfde gevoelens waren en daarom niet tot de I. V. wilden behooren en dolende leden onzer kolonie vormden. Enkel hunner zijn tot heden niet tot de vereeniging toegetreden.

„Een derde categorie was het ook niet eens met de algemeen geldende gedachten in de I. V., doch trad niettemin toe, omdat deze oppositieleden het juist als hun plicht beschouwden, om hun meeningen in de I. V. ingang te doen vinden. Ze wisten, dat er een groot verschil bestond tusschen den vroegeren geest in de I. V. en den nieuwen geest in Indië, maar ze begrepen tevens, dat dit het gevolg was van den grooten afstand tusschen Indië en Holland. Nog herinnert spr. aan het opwekkende debat tusschen de 5 jaren geleden aangekomen leden van de *Indische Partij* en de leden der I. V. Dit had plaats op de vergadering ter herdenking van het 5-jarig bestaan der vereeniging.

„De tweede vijfjarige periode van de I. V. was een overgangsstadium. Geleidelijk, langzaam maar zeker, grepen de veranderingen plaats, waaruit voldoende bleek, dat de I. V. ten aanzien van de nieuwe stroomingen in Indië niet immuun was gebleven.”

Na in den breede die veranderingen te hebben geschetst, wees spr. op de resultaten; „o.a. heeft een lid der I. V. op krachtige wijze op het Leidsche Indologencongres propaganda gemaakt voor de leus: „Indië voor de Indiërs”, en heeft een ander lid, tijdens de verkiezingen in Nederland, een manifest verspreid, waarin hij zijn landgenooten adviseerde „rood” te stemmen, op de partij n.l., die Indië's losmaking van Holland voorstaat. Verder hebben verscheidene leden op het Wageningsche congres getoond, dat zij de onafhankelijkheid van Indië boven alles stelden. En nog zeer onlangs verspreidde het bestuur der I. V. een manifest, waarin voor de zelfstandigheid van het vaderland wordt gepleit. De verkiezing van een vertegenwoordiger der radicale richting tot president is overigens het duidelijkste bewijs, dat men in de I. V. den ouden, slappen geest wil doen verdwijnen.

„Ongetwijfeld is de studie voor de leden der I. V. hoofdzaak, maar noodig is, dat men op de hoogte blijft van de politieke gebeurtenissen in het vaderland. Te dien einde werd onlangs een commissie van voorlichting ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers der Indische bevolkingsgroepen, die het praktische leven hebben meegemaakt, waardoor de leden, zonder zich veel moeite te getroosten, nochtans op de hoogte der actualiteiten blijven.

„De evolutie in de I. V. heeft intusschen ook haar schaduwzijde. Spr. constateert het merkwaardige verschijnsel, dat de donateurs de laatste jaren zich niet thuis gevoelen in het milieu der I. V. Ze komen nu nooit meer op de vergaderingen. Spr. doet een beroep op de donateurs en verwacht, dat deze zich kunnen verzoenen met de nieuwe Indisch-nationale gedachte, die door alle Indonesiërs wordt gehuldigd.”

Als de gelegenheid tot gedachtenwisseling wordt geopend, vraagt de heer *Mr. J. H. Abendanon* het woord. Spr. reageert op de rede van den laatsten spreker en zegt tot zijn spijt en teleurstelling te moeten waarnemen, dat de geest in de I. V. inderdaad is veranderd. Laten de leden der I. V. zich toch niet al te veel meeslepen door leuzen, die meestal zonder verder onderzoek worden gehuldigd.

De heer *Sorip Tagor* beweert, dat politiek verheffend werkt. Als de leden der I. V. zich met politiek bemoeien, dan zullen ze juist een beter figuur slaan, ook wat hun studie betreft. Tot nu toe was de geest slap. Spr. vertrouwt, dat de nieuwe voorzitter de bekwaamheid zal hebben, nieuw leven aan de vereeniging in te blazen.

De heer *Arie Willemse* vond het merkwaardig, dat de praeses in zijn openingswoord sprak van het niet knallen van champagneflesschen. Als de omstandigheden ietwat anders waren geweest zou dus het 10-jarig bestaan der I. V. met champagne zijn gevierd. Spr. waarschuwt voor den duivel van den alcohol.

De heer *E. L. K. Schmülling*, het laatste manifest van het I. V.-bestuur besprekende, had liever gewenscht, dat de I. V. aandrang op de instelling van een Commissie, zoowel in Nederland als in Indië, die de herziening van Grondwet en Regeeringsreglement op zich nam.

De heer *Goenoeng Moelia* voorspelt, dat de I. V. uit elkaar valt, als ze den moed mist aan politiek te doen. Het Indische volk is in zijn aard zeer heterogeen. De eenige band, die de elementen bij

elkander kan houden is uitsluitend de Indisch-nationale Idee en daarom hoopt spr., dat de nieuwe geest in de I. V. bevestigd wordt. Ook deze spr. vertrouwt op het radicale beleid van den nieuwen voorzitter.

De heer *Darma Brata* houdt een warm pleidooi voor de bevordering van den handel en de economie als rugegraat van de evolutie en wekt overigens zijn medeleden op tot krachtige actie.

De heer *Loekman Djajadinigrat* noemt deze vergadering een mijlpaal in de I. V. en hoopt, dat de nieuwe voorzitter in staat zal zijn, de hervormingen tot stand te brengen. Hoewel den heer *Abendanon* gelijk gevende, dat de studie nummer één staat, toch onderschrijft spr. de bewering van *Sorip Tagor*, dat de studie der politiek verheffend is. Ten slotte verzet spr. zich tegen de meening van den heer *Schmülling*, die de instelling van een commissie voor de herziening van het Regeeringsreglement aanbeveelt. Spr. heeft geen vertrouwen in commissies.

De heer *Dahlan Abdoellah* vindt het noodig, nu men „Oranje boven!” roept, dat de Indiërs roepen „Indië boven!” (applaus). Verder brengt spr. hulde aan den heer *Surya Ningrat*, die de radicale omzetting der I. V. eigenlijk tot stand heeft gebracht en die het derhalve zou verdienen tot eeredlid der vereeniging te worden voorgedragen.

De heer *Surya Ningrat* interrumpeert: „Ondemocratisch!”

Ten slotte beweert spr., dat de I. V. geen weifelende houding mag aannemen en dat de onafhankelijkheid van geheel Indonesië boven die der afzonderlijke landen gaat.

De heer *Mr. L. Einthoven*, president van het „Indonesisch Verbond van Studeerenden” wenscht, evenals de vorige sprekers de I. V. geluk met haar tienden verjaardag. Verder het streven van dit verbond memoreerende, vraagt spr. als nieuw opgetreden president hetzelfde vertrouwen, als door den vorigen praeses, *Mr. Jonkman*, genoten.

De *Secretaris* leest nu een brief voor van den Voorzitter van den Volksraad, die een antwoord is op het telegram, tijdens de herdenking van *Boedi-Oetomo* aan den Volksraad gezonden.

De heer *Mr. J. A. Jonkman* is blij te kunnen constateeren, dat de I. V., blijkens haar manifest, met waardeering gewaagde van de houding van regeering en volk van Nederland bij de politieke gebeurtenissen van den laatsten tijd. Spr. waarschuwde om niet al te optimistisch te zijn, en als men bewondering wil toonen, doe het dan ten aanzien van Nederland's houding gedurende den oorlog, ten aanzien van de Nederlandsche leuze „Vrijheid, Vrede en Recht!”

De *Voorzitter*, blijkbaar van meening, dat de bijeenkomst geen debatvergadering mocht zijn, gaf geen gelegenheid tot repliek. Wel beantwoordde hij de verschillende sprekers en sloot daarna de vergadering met een dankbetuiging voor de groote belangstelling op dezen herdenkingsavond betoond.

INDISCHE UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHÉ
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Goud Heeren Anker Remontoir f 40.-
prima uurwerk.
ARMBAND HORLOGES.
GROOTSTE SORTERING. LAAGSTE PRIJZEN.
J. A. J. REMMERS, Prinsstraat 73a 's-Gravenhage....

CONSERVEN - TIELEMAN & DROG
LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jam
Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Het Fotografisch Atelier
van **A. M. A. SUSAN**
is alleen gevestigd
Regentesselaan 108, hoek Regentesseplein
TELEFOON 6757.
Men lette op het juiste adres.

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij
voorh. **L. LANGE.**
Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN
HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.
Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage.
Prachtige Hollandsche **HAVANA** Sigaren
van f 150.— tot f 500.— per Mille.
WASCANA Sigaren
van f 100.— tot f 300.— per Mille.

Joaillerie Artistique
J. STELTMAN
BIJOUTIER - ZILVERSMID
Noordeinde 42a - Telef. H 8902
'S-GRAVENHAGE
Uitsluitend Artistieke Modellen
in
Bijoux en hand-zilvermeedwerk
Lees de gunstige persbeoordelingen in de
verschillende Dag- en Weekbladen.

Téléphones H. 7169 4336 Maison Française
Madame BRISSAUD
..... ModesRobes et Manteaux
136 NOORDEINDE 44 PIET HEINSTRAN
LA HAYE

Electrotechnisch en Werktuigkundig Bureau
R. GEERAERTS-REUTER.
Tel. 8196. Prinsstraat 6a. Den Haag. Tel. 8196.
LICHT- EN KRACHT-INSTALLATIES.
Specialiteit: Machines voor 't luiden van klokken.
Machines voor windvoorziening van
Kerkorgels.

John Kennis
Ladies' and Gentlemen's Tailor
Weteringschans 251 Amsterdam
Magazijn geopend 9-6 uur. Telefoon N. 8321

Z.H.V.

De Zeeuwsch-Hollandsche Verzekeringsbank, Weteringkade 41, 's-Gravenhage, Tel. H. 528, heeft buitengewoon vrijgevege voorwaarden en zeer billijke premieën voor Ziekte-, Ongevallen-, Aansprakelijkheid- en Arbeidscontract-Verzekering.

ACTIEVE VERTEGENWOORDIGERS GEVRAAGD.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De strafkolonie te Katawara.

Deze kolonie, ongeveer 40 K.M. van Donggala landwaarts in gelegen, behoorde vroeger aan de Witte Kruiskolonie te Salatiga, doch toen de kolonie door de aanhoudende ziekte van den heer van Emmenrik dreigde ten onder te zullen gaan, nam het Heilsleger haar over en thans verkeert ze in uitstekenden staat.

Jvaansche jongens, die een gevaar dreigen te worden voor de maatschappij worden, door een officieel persoon begeleid, daarheen gevoerd en overgegeven aan de zorg van den officier, die aan 't hoofd der inrichting staat.

Zoodra de knapen de school hebben afgehoopen, worden ze onder toezicht van officieren tot den leeftijd van 17 à 18 jaren geoefend in den landbouw.

Dan krijgen ze een flink stuk grond met daarop staand huis ten geschenke, tenzij dit laatste door bijzondere omstandigheden te duur is en afbetaald moet worden.

Ook paarden, karbouwen of schapen krijgen ze desgewenscht op afbetaling.

Verkeeren de bewoners in behoeftige omstandigheden en daardoor in geldverlegenheid, zoo kunnen ze hun vee bij de administratie tegen den vollen marktprijs verkoopen. Ook koopt de administratie hun producten z.a. rijst, djagoeng en klappers tegen marktprijs op.

Het is de gewoonte om, wanneer een gestrafte zich goed gedraagt — hetgeen veelal het geval is — dezen op 18-jarigen leeftijd in de gelegenheid te stellen te trouwen, wat dan meestentijds gebeurt met een meisje uit het tehuis te Jogja.

Er zijn op de onderneming ongeveer 90 pupillen, waarvan 50 administratief gestraften van Java. Op de meeste der 16 scholen in den omtrek der kolonie wordt in het Maleisch onderwijs gegeven, in de school voor de Javaansche jongens echter in hun moedertaal.

De grondslag van heel het systeem is werkzaamheid en het moet een geboren misdadiger zijn, die onder den invloed van het regelmatige, werkzame leven, niet ten goede verandert.

Vooral waar goed gedrag gevolgd wordt door eigenaarschap van een mooi stuk land en de uitkomsten van gestadigen arbeid tastbaren vorm aannemen, is er een prikkel, die het gevoel voor een geordende maatschappij krachtig ontwikkelt.

Een soort desa-gemeenschap als op Java bestaat ontbreekt; het geheel staat onder toezicht van het L. d. H.

In de nabijheid der kolonie worden thans een paar denstoeterij en een centrum van veeveelt gevestigd, waarbij zoowel de Regeering als de directeur der K. P.M. allen steun hebben toegezegd. De eerste zegde een bezending bezette merries toe, die op de kosten van het gouvernement naar de kolonie zullen worden overgebracht, terwijl de laatste ruimte beschikbaar stelde om koeien over te brengen.

Geen vrees behoeft er te bestaan, dat de menschen, aan zich zelf overgelaten, weer tot hun ouden staat zullen terugvallen, daar ze allen onder toezicht en leiding blijven, al zorgt het L. d. H. dat die leidende hand zooveel mogelijk onzichtbaar blijft. Vermoedelijk zal een volgend geslacht, groot geworden onder geregelde toestanden weer op eigen beenen kunnen staan.

Het voorkomen van den ondergang van zooveelen is zeker een mooi en edel werk, waarvoor alweder het L. d. H. alle lof toekomt.

Luttel Uitmkomsten.

In de School troffen we onder bovenstaanden titel een artikel aan van D. N., waarin deze niet hoogelijk ingenomen blijkt te wezen met de uitkomsten van het Indisch onderwijs. „Een boom kent men aan zijn vruchten, een persoon aan zijn daden, een school aan zijn resultaten”, aldus D. N. en daarop gaat hij de laatste na aan de hand van cijfers.

Op 31 December '16 telden de Eur. lagere scholen in de voorklasse en 1e klasse 23 pCt., in de 7e kl. 7 pCt. der leerlingen, de Holl. Ind. in de 1e klasse 22.9 pCt., in de 7e klasse 4 pCt., de Holl. Chinese in de voorklasse 20.6 pCt., in de 7e klasse 2.5 pCt., de speciale in de voorklasse en 1e klasse 35.6 pCt., in de 7e klasse 3 pCt. Hieruit volgt dus, dat slechts 1/3, 1/5, 1/8 en 1/12 der leerlingen de school doorloopt, zoodat 2 maal, 4 maal, 7 maal en 11 maal zooveel mislukken, dus van voortgezet onderwijs zijn uitgesloten.

Nu de resultaten van de H.B.S. met 5 j. e. De cursus 1910—1915 begon met 330 leerl., waarvan er 44 het einddiploma behaalden, zoodat 13 pCt. de school doorliepen en 87 pCt. faalden. Van den cursus

1911—1916 slaagden 23 pCt. en mislukten 77 pCt., terwijl bij de geslaagden nog leerlingen waren van vorige cursussen, die er 7 of 8 jaar over deden. De resultaten van de M.U.L.O. zijn nog treuriger (728 en 75); die van technische en opleidingscholen gunstiger.

Van de 16000 leerl. die jaarlijks op de L. S. komen, brengen het 2000 tot het voortgezet onderwijs (H. B.S., M.U.L.O. en Vakscholen), terwijl nog geen 500 leerl. het einddiploma behalen. Het onderwijs als één geheel en het einddiploma van het voortgezet onderwijs als eindpaal beschouwende, wordt deze slechts door 1/32 bereikt.

Waar de Regeering allerwege de gelegenheid opent om door onderwijs een goede positie te veroveren en uit de voorgaande cijfers volgt, dat dit weinigen gelukt, trekt schr. het besluit, dat het onderwijs uit een politiek oogpunt verkeerd is, daar degenen, die mislukken, zich in de eerste plaats zullen scharen onder de vanen der ontevreden.

Uit paedagogisch oogpunt beschouwd, acht hij het Ind. onderwijs eveneens verkeerd.

„Over de fouten is reeds zooveel geschreven, dat ik kan volstaan met de voornaamste te noemen om daarna de vinger te leggen op een kankerachtige uitwas, die door velen voor een gezonden groei wordt aanzien.”

Het Nederlandsch onderwijsstelsel is een navolging van het Duitsche, dat oorspronkelijk voor een hoog ontwikkeld industrievolk uitnemend geschikt was. Het Indische, een navolging van het Nederlandsche, is derhalve dubbelovergehaald en voor het landbouwende Indië beslist ongeschikt.

Het mist voldoende aanraking met de omgeving; „daardoor richt het zich uitsluitend tot het verstand en wel tot het voorstellings- en herinneringsvermogen, terwijl karaktervorming, liefde voor de natuur en kunst, ontwikkeling van lichamelijke vaardigheid en van vele andere deugden verwaarloosd worden. Het kweekt hersenlingen, die een afkeer hebben van handenarbeid.”

Hierin kan slechts verbetering komen, nadat men van de onderwijskrachten grondige kennis van het Indische milieu heeft geëischt.

Op de H.B.S. is het rationalisme van het Indisch onderwijs ten top gedreven en het „kultus van Mathematika, de godin, waarvoor de geheele middelbare school devotelijk in het stof ligt.

Van de 330 leerl., die in 1900 haar tempel binnengingen, waren er slechts 20, die in 1915 besloten zich aan haar dienst te wijden. Dat is 6 pCt. In 1916

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren-

Mode Magazijnen.

Handschoenen.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND” AMSTERDAM.

Tijdelijke Passagiersdienst

Java—San Francisco vice versa
via Singapore, Manilla, Hongkong, Nagasaki en Honolulu.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en
vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Toko Samoea Ada

Firma H. C. MORSINK Ezn.,

Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30

Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Samballans, Boemboe-Boemboe,
Soreh, Kemiris, Laksa, Trassie,
Knuflook, Koeping Tikoes, Sedap
Malem, Kroepoek Palembang,
Agar-Agar, versche Lombok,
Koenjiet, Wadja's, Koekoesans,
Rijstlepels, Roode Rozensiroop,
Temoe-Lawak, Gambier, Bidara-
oepas, Boea-Tempagang, Sarongs,
Slendangs-Kapstokdoeken,
Kleedjes, enz.

BATIKSTOFFEN

(per el),

JAPANSCH EN CHINEESCH
CURIOSA,
GENDIES.

J. BRAND

Tailleur pour Dames.

Fourrures—Amazones

LA HAYE,

26 Papestraat - Téléph. Interc. 5599.

GEBR. HERS

Tuin-Architecten
JAVALAAN 27
HILVERSUM

bevelen zich aan
voor Aanleg van
Tuinen en Buiten-
plaatsen

waren het er 33, dus 12 pCt. Denkt men aan het eidelooze blokken, de dikwijls onherstelbaar geschokte zenuwen, dan vraagt men zich af of dit geringe resultaat die offers wel waard is. Immers alleen ingenieurs, ambtenaren van het kadaster en sommige officieren hebben grondige kennis der wiskunde nodig, maar wat heeft de rest, die een betrekking zoeken bij post en telegrafie of spoor, in den handel of in de cultures dan wel bij het onderwijs aan al die wiskunde.

Waar het nut der wiskunde als verstandsoefening betwijfeld wordt en er zelfs gronden zijn voor de meening, dat men er eng van geest door wordt, is het nut der wiskunde problematisch en in elk geval te gering voor het Indische leven om er zoovelen aan op te offeren. Op de L. S. begint dit al met het maken van te moeilijke sommetjes.

Welk een tijd en energie zou er vrij komen voor vakken, die elk ontwikkeld mensch nodig heeft, als men het mes zette in dit kankergezweel. Landbouwkunde en tropische hygiëne, misschien zelfs muziek, zouden dan op het programma gezet kunnen worden.

Wordt het aantal lesuren voor wiskunde flink ingekrompen en voor de weinigen, die een „wiskundige”, loopbaan kiezen als bovenbouw een *wiskundeschool* met éénjarigen cursus opgericht, waarvan het eindexamen recht geeft op toegang tot de wiskundige faculteiten enz., dan zal men daarmee het onderwijs ten zeerste dienen. Dan is er geen afzonderlijke Ind. Midd. School, die kweekplaats van rassenhaat, noodig, want dan is er voldoende tijd voor Nederlandsch.

Tot die wiskundeschool zou men ook de onderwijzers kunnen toelaten, natuurlijk met behoud van salaris, om daar voor de lagere akte wiskunde te studeeren.

Geknoei van de Priesterraden.

Het *Soer. Nbl.* heeft reeds meermalen gewezen op de onbevoegdheid van de priesterraden op Java en Madoera om vonnissen ten uitvoer te leggen in erfeniszaken, daar deze tenuitvoerlegging behoort tot de bevoegdheid van de door de Regeering aangestelde rechters. Genoemd blad heeft indertijd gewezen op een executoriaal vonnis, door den priesterraad te Bangkalan ten onrechte afgedaan, en door den landraad in hooger beroep vernietigd, omdat één der z.g. erfgenamen, in dat priesterraadvonnis genoemd, in het geheel géén familie was van den overledene.

De procureur-generaal vaardigde daarop een ordonnantie uit, die bepaalde, dat de penghoeloes alleen in hun vonnissen mochten uitspreken, wie erfgenamen waren en hoe de verdeling moest zijn, terwijl de beslissing en verdeling zelf bij de landraden zou berusten.

De meeste penghoeloes hebben zich daaraan niet gestoord en het kwaad woekert steeds verder. „Zij beslissen en verdeelen persoonlijk de erfenissen naar willekeur, zonder te vergeten naar zich toe te rekenen. De penghoeloes met de „prokrols bamboe” en de kapala kampongs zijn als regel in zulke zaken de noodige handen op één buik; allen bedoelen arme menschen tot slachtoffers van hun hebzucht te maken.”

Ze bepalen willekeurig de grootte der proceskosten en ze kiezen de middelen om de erfgenamen te villen goed uit.

Het *Soer. Nbl.* geeft daarvan een nieuw voorbeeld. Boh Samira, echtgenote van wijlen Pa Gio, mandoor bij de Europeesche begraafplaats op Peneleh werd door den Raad Igama veroordeeld om de nalatenschap van haar man te deelen met twee door den raad aangewezen personen.

De nalatenschap bestond uit een gewoon Inl. huisje met steenen omwanding en pannen dak, hetwelk de raad taxeerde op f 1400.— zonder het ooit gezien te hebben.

De helft der getaxeerde waarde f 700.— moest Samira onmiddellijk voldoen aan de z.g. mede-erfgenamen, terwijl ze voorts te betalen had: voor het vonnis f 7.50; aan den penghoeloe voor zegel f 1.50 en..... voor de leden van den raad f 60.—, dus in totaal f 69.—. Ze moest dus het huis dadelijk verkoopen, of ergens geld opnemen. Onmiddellijk na de uitspraak stond reeds een hadji klaar, om haar het geld tegen rente te leenen. De man was van te voren gewaarschuwd en de vrouw werd gewoonweg tot de leening geprest, op zulke voorwaarden, dat de ongelukkige het geleende nooit kan terugbetalen, en dat de hadji, sobat van de raadsleden, het huisje, dat één beetje opgeknaapt f 2000 waard is, in de wacht sleept.

Niet alleen was het vonnis nog niet uitvoerbaar verklaard, maar daarenboven zouden de personen, die de helft der erfenis opstreken, geen cent gekregen hebben, als die vrouw haar recht had kunnen verdedigen, want het recht der z.g. erfgenamen berustte slechts op gana gini, waarvan de koran niet spreekt.

Is dit nu niet eens iets voor de leiders der S. I., die er vaak zoo gauw bij zijn om voor de vermeende rechten hunner landgenooten op te komen?

Suriname.

Wij meenden, dat het geschrijf over den verkoop onzer West-Indische Koloniën uit was, maar een artikel in de „Haagsche Post” van 23 November

doet ons zien, dat wij ons vergist hebben. Verschillende lezers hebben in verband met het Staatsschuldprobleem het blad opgewekt tot het bepleiten van den verkoop van een deel onzer koloniën, ten einde uit de opbrengst de Staatsschuld te delgen. Er zijn dus nog altijd onnoozelen in den lande, die meenen, dat de Vereenigde Staten honderden millioenen over zouden hebben voor de verkrijging van koloniën, die vele Nederlanders als lastposten beschouwen. „R. de Vos”, die in hetzelfde nummer het Staatsschuldprobleem behandelt, is zoo wijs deze oplossing niet te noemen.

„Als Amerika ons dus Suriname wilde afkopen, en Engeland Borneo — aldus de „Haagsche Post” — voor een som, groot genoeg om onze Staatsschuld geheel of grootendeels weg te werken, dan zoude dat overweging verdienen; mede omdat koloniaal bezit niet absoluut zeker is, en omdat de genoemde koopers deze gebieden zeker even goed en denkelijk spoediger, tot hun recht zouden laten komen als wij.”

Maar het blad heeft één onoverkomelijk bezwaar: „wij hebben geen recht die landen te verkoopen.”

En dan volgt een betoog, dat de opvatting omtrent koloniën thans geheel anders is dan in de 17de of 18de eeuw, dat men thans koloniën beschouwt als landen die onder voogdij staan en wier voogden eer plichten dan rechten hebben. „Het zijn zeker niet langer landen die met hun inwoners naar middeleeuwsch gebruik kunnen worden verkwanseld of verhandeld.” Dit was ook het standpunt van den heer Kleerekoper bij de behandeling van de Surinaamsche begroting voor 1918 in de Tweede Kamer. En wij zijn het hiermede geheel eens. Het blad acht een der middelen om onze zware Staatsschuld baas te blijven, te liggen „in hare belangrijke vergrooting ten einde flinke sommen te krijgen voor intensieve ontginning van al onze Koloniën.”

„Wat zijn we begonnen”, zullen de „verschillende lezers”, waarvan hier boven sprake is, denken, wanneer ze zien waartoe hun opwekking heeft geleid. Tegen één zinsnede in het betoog van de „Haagsche Post” moeten wij opkomen: „Suriname heeft ons nooit iets ingebracht”.....

Mogen wij het blad verzoeken kennis te nemen van de volgende aanhaling uit Hartsinck's „Beschrijving van Guiana, of de Wilde Kust in Zuid-America”. Amst. 1770, deel I, blz. IX:

„Ik zal met stilzwijgen voorbij gaan de groote schatten, welke de Portugeezen uit het Goudrijk Brazil, welker eene der voornaamste Bezittingen onzer West-Indische Maatschappijen, overbrengen; maar alleenlijk ten bewijze aanhalen de Colonie van Suriname, die thans een van de aanmerklijkste takken van onzen Handel en Scheepvaart oplevert. Het aantal der Schepen, die deze Kust bevaaren. De boeken der Waaggelden van deze Stad Amsterdam zouden een ieder, die dezelve met eenige oplettenheid naging, daarvan klaar overtuigen. Dan zou men zien hoeveel duizenden van Huisgezinnen, alleenlijk door den Bouw en Toerusting deezer Sche-

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage Hoofdkantoor: AMSTERDAM Filiaal: Arnhem
Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493. Interco. Tel. 389. Tel. 280.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

Hotel de Oude Doele

In het groote Restaurant Maaltijden volgen de Kaart en tegen vaste prijzen:

Lunch f 3.- per couverte
Diner Concert . . . f 6.- idem.
Souper Concert . f 4.- idem.

Van 3.30 uur tot 5.30 uur
= „THÉ CONCERT”. =
DE DIRECTIE.

Grand Hotel Restaurant

„Central”

De meest bekende Inrichting der Residentie

MAISON VAN RIJN

Prins Hendrikstraat 28 - DEN HAAG - Tel. H. 4060

Uitzenden van Diners van af 90 cent.

Meermalen bekroond. C. JENNER

Pension FRANS FRANCKEN

Badhuisweg 42-44 - SCHEVENINGEN - Telef. S. 1319.

1e Klasse Familie-Pension

Den geheelen Winter geopend en verwarmd.

Pension „TANDEM”
GINNEKEN.

Gelegen vlak aan het Mastbosch en aan den tram Breda—Mastbosch.

Telefoon Breda 518.

Grand Hotel Pension „DE NIEUWE KROON”

voorheen BLOEMINK

APELDOORN.

De meest bekende inrichting ter plaats

Directeur-Eigenaar H. VAN WIJK, voorheen Directeur Hotel van Wijk, Singapore

Hotel, Café-Restaurant „KRASNAPOLSKY”
Amsterdam.

Dagelijks DINER-CONCERT in de Witte Zaal. AVOND-CONCERT in den Wintertuin, afgewisseld door Zang (Soli en Duet).

NIEUW GEOPEND

„AMPHION”

Tea Room American Bar Restaurant
Heerengracht 48 - Den Haag - Tel. H. 8722.

Origineele Whiskies. alle buitenlandse Likeuren, Eigen Wijnkelders.

PLATS DE MATIN (Prix réduits). PLATS DE THEATRE
Concert van v.m. 11-1, van n.m. 4-7 en des 's av. van 8 1/2-12
N.V. Bar Expl. Mij, Dir. A. SCHRAM.

den bestaan; hoe de Handwerken van ons Land hier door als een nieuw Leven krijgen; hoe, door den toevoer van Levensmiddelen, de Akkerbouw en Veehoederij bevoorruddeld wordt; hoe door de van daar gebrachte Vruchten, bestaande in Suiker, Coffy, Cotton, Cacao, eenige Verfstoffen en Schrijnwerkhout, de buitenlandsche handel opgewakkerd en staande wordt gehouden, en dat de rijkdom in ons Vaderland vermeerdert."

En dat waren alleen de indirecte voordeelen. In 1818 schreef Graaf van den Bosch van de West-Indische Koloniën, „dat de winsten, die dezelve verschaffen, in vergelijking met het kapitaal daarvoor gebezigt, verre overtreffen die van eenigen anderen tak onzes nationalen handels."

Ook de lectuur van *Reesse's* beide boeken „*De Suikerhandel van Amsterdam, van het begin der 17e eeuw tot 1813*”, Haarlem 1908 en „*De Suikerhandel van Amsterdam van 1813—1894*” s-Grav. 1911, zij aanbevelen en voorts van het artikel „*Handel en Scheepvaart*” in de „*Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië*”.

Dit alles is wel lang geleden, maar toch mag men niet zeggen: „Suriname heeft ons nooit iets ingebracht.”

* * *

Blijkens een annonce in de dagbladen zal het s.s. „*Stuyvesant*” van den Kon. W. I. Maildienst, onvoorziene omstandigheden voorbehouden, 24 December a.s. naar Paramaribo, Trinidad, La Guaira en Curacao vertrekken. Voor Suriname zal er dan eenigzins gelegenheid komen om de daar opgestapelde landbouwproducten te verschepen. Jammer voor de plantages, dat er zoo veel van de cacao tegen zeer laag prijs moest verkocht worden, omdat het product zich niet goed laat bewaren.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Inl. Onderwijs. Op 1 Augustus j.l. werd te Djokjakarta door de Christelijke Zending een Holl.-Inl. school geopend, voorloopig, tijdelijk met priesters van Moentilan. Op grond van het beginsel, dat kerk en staat gescheiden dienen te zijn, hoopt de *Neratja*, dat aan het amendement van de volksraadleden *Dwijosewojo* c.s., waarbij wordt aangedrongen op de oprichting van een tweede Hoogere Kweekschool, wordt tegemoet gekomen. Het aantal onderwijzers voor de Holl.-Inl. scholen kan dan sneller worden opgevoerd, waardoor kan worden verhoed, dat de kerk haar invloed nog verder uitbreidt in den staat.

Tjahjo Pranomo zoo luidt de naam van een nieuw orgaan, n.m. van de vereeniging van ongediplomeerde priijajies van denzelfden naam, waarvan het eerste nummer te Semarang verschenen is. In de inleiding schrijft het hoofdbestuur als volgt: „Het doel van den *Tjahjo Pranomo* behoort geen lange uiteenzetting. Zij bedoelt een vergaderzaal te zijn voor de priijajies, die geen verdere schoolopleiding genoten hebben dan aan de kwartjesschool (Inlandsche 2de klasse lagere school) waar wij onze belangen zullen bespreken, in de hoop, dat die besprekingen de aandacht zullen trekken van hen, die boven ons gesteld zijn. Ook zullen in het orgaan uittreksels worden geplaatst van reglementen, welke voor de priijajies van belang zijn, benevens de mutaties onder de Inlandsche ambtenaren.”

Amboneezen. De Amboneezen, zoowel burgers als militairen, hebben te *Tjimahi* een gecombineerde vergadering gehouden, waar het Ambonsche militaire element sterk vertegenwoordigd was. Uit Batavia en Meester Cornelis waren daartoe vele Amboneesche burgers en militairen naar Bandong vertrokken. Voor het station had zich een Ambonsch muziek-corps opgesteld, bestaande geheel en al uit militairen, en in optocht ging het naar het bioscoop gebouw, waar de vergadering plaats had. De heer J. A. Soselisa, lid van den Volksraad, die met het hoofdbestuur der Vereeniging „*Ambonsch Studiefonds*” deze beweging op touw heeft gezet, opende de vergadering met gebed. Daarna hield hij een krachtige toespraak. De heer Soselisa sprak als leider der vereeniging *Ambonsch Studiefonds* en als vertegenwoordiger van zijn volk in den Volksraad. In keurige en welgekozen be-woordingen zette hij uiteen de zware taak, die hij gewillig op zijn schouders torst voor het belang van zijn land en volk; het volk, dat zoo verknocht is aan het stamhuis van Oranje, en sedert meer dan drie eeuwen zijn leven veil heeft gehad voor de verdediging van de Hollandsche vlag. Daarna nam de heer Apitreley, officier van gezondheid, het woord. Hij stelde aan het slot van zijn korte en kernachtige toespraak, welke hoofdzakelijk was gewijd aan den geboortedag van de Koningin-Moeder, voor om een drierief hoera uit te brengen, hetgeen ook in volle geestdrift geschiedde, onmiddellijk gevolgd door het inzetten door de muziek van het „*Wilhelmus*”. 't Was een oogenblik van enthousiasme; men kon het den militairen aanzien, hoe zij werden aangegrepen door dit moment. Vervolgens kwam de beurt aan verschillende sprekers en debaters, waarbij de Oostersche welbespraaktheid goed tot haar recht kwam. De gesprekken en debatten, welke in het Hollandsch en Hoogmalesch gevoerd werden, liepen hoofdzakelijk over nationale en militaire belangen. De bijeenkomst

om negen uur voormiddag begonnen eindigde eerst te ongeveer half twee met als slot een dankzegging en zedepreek gegeven door den hulpprediker L. Simson van Bandong. (*Bintang Soerabaja*).

De Bataksche Christenbond. In de *Sinar Sumatra* is opgenomen het kort verslag van een congres van de „*Hatopan Kristen Batak*” (Bataksche Christenbond) gehouden te Balige op den 4e Juli j.l. Ter vergadering waren gekomen de afgevaardigden der kringbesturen en van andere vereenigingen en ambtenaren, terwijl voorts een publiek van meer dan tienduizend menschen de vergadering bijwoonde. Allereerst kwam aan de orde de verzoening tusschen de vereeniging en de predikanten. Dezen hadden zich van de vereeniging afgekeerd en zich zelfs vijandig tegenover hen gesteld, toen na de oprichting bleek, dat het bestuur uitsluitend uit Bataks bestond, terwijl de voorzitter ook bestuurslid was van de Insulinderkring te Balige. Nadat echter aan de predikanten en de zending duidelijk was gebleken, dat de vereeniging gebaseerd was op den Christelijken Godsdienst, werd in een vergadering tuschen het hoofdbestuur, de predikanten en de zending de vrede hersteld.

Toen kwam aan de orde het steeds brandende vraagstuk voor de Buitenbezittingen, n.m. de heerendiensten, waarbij besloten werd om in naam van de 12000 vergaderden een telegrafisch verzoek te richten tot den Gouverneur-Generaal om afschaffing van de heerendiensten. Aan de besprekingen nam ook de S. I.-president deel, zoodat hier Christen en Moslim samengaan. Op den tweeden dag werd gesproken over de ondernemingen, welke in de Bataklanden beginnen te komen. Dagelijks ziet men explorateurs van ondernemingsheeren het terrein doorkruisen. Verschillende middelen werden besproken om de landbouwondernemingen uit het land te weren. Er werd aangeraden om vereenigingen te vormen en het land zelf te ontginnen. Ook over bevordering van eigen industrie werd door eenige sprekers het woord gevoerd. Besloten werd namens de vergadering een telegrafisch verzoek tot den Gouverneur-Generaal te richten, om geen concessies te verleenen aan ondernemingen in de Bataklanden, aangezien de dichte bevolking al den grond voor eigen behoeften zal noodig hebben.

Inl. Militieplicht. In de *Sinar Hindia* schrijft de redacteur *Soepeno* over de militieplicht van de Inlanders. Hij zegt vernomen te hebben, dat de militieplicht, die den 2en Juli voor de Europeanen stond ingevoerd te worden, door dezen nu niet met welgevallen wordt begroet. Als nu van de zijde der Europeanen deze gunst van de eigen regeering niet geaccepteerd wordt, kan men wel nagaan, hoe de Inlanders zich gevoelen, als ook bij hen de militie wordt ingevoerd. De Indische militie heeft haar ontstaan te danken aan de vrees van het Hollandsche kapitaal, dat zijn belangen door het buitenlandsche zal worden benadeeld. Feitelijk werd reeds vóór het uitbreken van dezen wereldoorlog door geldduivels in Nederland propaganda gemaakt voor een militaire weerbaarmaking van Indië. De vrees werd voorgehouden, dat het eerlang tot een botsing tusschen Europa en Azië zou komen. Gewaarschuwd werd voor het verlies van Indië, dat een groot gevaar zou zijn. En om de Inlandsche bevolking voor deze militaire weerbaarmaking te winnen, werden schoone beloften gedaan, zooals de oprichting van een hooge school, de toekenning van politieke rechten, enz., tegelijk wanneer de militaire plichten zullen worden opgelegd. De Indische vereenigingen nemen hiermede evenwel geen genoegen. Het doel van de Hollandsche kapitalisten is met deze weerbaarmaking Indië voor zich te behouden, terwijl de Indische vereenigingen er naar streven Indië vrij te maken en de Nederlandsche vlag te doen verdwijnen. Indien daarom de Inlanders de militieplichten zullen moeten vervullen, zullen wij, Inlanders, daartegen, als zijnde een vernedering, protesteeren. Het Indische volk wil geen bescherming zoeken van een militaire macht, maar tracht een volksregeering te krijgen. Het wil door onderwijs goed onderlegd worden, om bestand te zijn in den strijd tegen den geldduivel. Het wil politieke rechten hebben om in den strijd de overwinning te

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal f 60,000,000..
Statutaire Reserve - 11,595,462..

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kota-Radja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makasser, Singapore, Penang, Rangoon, Honkong en Shanghai.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

Verzekert U

tegen verlies, vermissing en beschadiging van Uw

Diamanten, Paarden en Bontwerk, onverschillig hoe en waar in Europa, te land of te water.

VEREENIGD ASSURANTIEKANTOOR

Plein 17a Den Haag
Tel. H. 2872.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 35.000.000.- Reserven f 17.400.000.-

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER BEVERWIJK, BLOEMENDAAL EDAM, HILLEGOM, HOOFDORP, LISSE, PURMEREND IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

GESTORT KAPITAAL f 4.050.000.—
RESERVE ca. f 850.000.—

E. DUNLOP & Co.

Heerengracht 442 Amsterdam
met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang, Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan.

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren, mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas, melk, Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicuits, zeep, parfumerieën, eau de cologne, patent-medicijnen.

A. L. REIMERINGER & ZONEN

Anno 1838.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN

----- ASSURANTIËN -----

---SAFE DEPOSIT (Bewaarkluis)---

LEIDEN, Rapenburg 106-108.

HAAGSCHE Assurantie..... BRAND enz. 1805
Compagnie voor van

Aanvragen om een Agentschap aan de Directie
Hoofdkantoor: Bezuidenhout No. 1, Den Haag

BRAND - BEDRIJF - INBRAAK

kunnen behalen. Overal en waar ook moet het den strijd tegen het kapitaal aanbinden en oppositie tegen de Regeering voeren, zij 't ook, dat wij niet uit het oog moeten verliezen, dat deze strijd zwaar zal zijn en menig offer kosten. Het Indische volk moet weten, dat wanneer het eventueel Nederland in een oorlog tegen Japan zou moeten helpen, zulks geen voordeel voor Indië zal opleveren. Indien Nederland de overwinning behaalt, dan blijven wij onder de Nederlandsche heerschappij. En als Japan het winnen mocht, zal dit land zich vijandig tegen ons keeren, omdat wij immers hebben willen helpen om de Nederlandsche overheersching te bevestigen. Het eind van de rekening zal zijn, dat wij de oorlogskosten zullen moeten betalen, die zeker niet gering zijn. En zullen de Hollanders ons dan helpen om deze kosten te betalen? Zeer zeker niet. Zij zullen naar hun eigen land terugkeeren en het Indische volk aan den wil van den nieuwen heerscher overlaten. Het beste is, dat wij toeschouwers blijven, als Nederland in een oorlog met de een of andere mogendheid gewikkeld wordt.

Indië Weerbaar. In een ander nummer van de *Sinar Hindia*, worden „giftige waarheidspijlen” afgeschoten tegen „Indië Weerbaar”, omdat het een vereeniging is, die niet te vertrouwen is, daar bijna al hare leden kapitalisten zijn. Indië heeft geen andere vijanden dan de geldduivels, die het den kleinen man in zijn levensonderhoud moeielijk maakt. De bevolking wordt door den schrijver opgewekt om op 31 Augustus tegen het streven van „Indië Weerbaar” op te komen, opdat het duidelijk moge uitkomen, dat men geen kanonnenvleesch wil zijn, en dat er gebrek heerscht.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Beter laat dan nooit. De *Perniagan* bespreekt in eenige nummers het wetsontwerp tot opheffing van art. 73 van het Regeeringsreglement (aanwijzing van bepaalde wijken voor Vreemde Oosterlingen). „Beter laat dan nooit”, zegt de schrijver. Aangaande het voornemen van de Regeering om de betrekking van Chineesch officier af te schaffen, en in afwachting van de beslissing hieromtrent de functies daarvan te Batavia, Semarang en Soerabaja door Europeesche ambtenaren te doen waarnemen, wekt schrijver de Chineezers in Ned.-Indië op, om daaromtrent hun meening kenbaar te maken, daar deze maatregel als van ingrijpenden aard beschouwd moet worden.

In hetzelfde blad (*Perniagan*) wordt er over geklaagd, dat niet naar behooren er voor gezorgd wordt, dat het voorschrift van de Regeering om op de adressen van de brieven niet den landraad der geadresseerden te vermelden wordt nagekomen. Nog steeds leest men: „Aan den Chinees”. En — alzo de schrijver — 't zijn juist de politie en bestuursambtenaren, die zoo kinderachtig zijn, om zich niet aan dit verbod te storen.

„Lampoeng dan adat lembaga”. In hetzelfde blad (*Perniagan*) komen artikelen voor van *Lam Yang Djin* onder het hoofd: „Lampoeng dan adat lembaga”, waarin hoofdzakelijk het volgende gelezen kan worden. Sedert het spoor is aangelegd van de Lampongs naar Palembang, is de scheepvaart op de Lampongs toegenomen. Van vracht-automobielen wordt dagelijks gebruik gemaakt voor het toenemend verbod naar de binnenlanden. Voorts wordt uitvoerig het „mandjai” beschreven, een Lampongsch gebruik, waarbij aan de huwbare dochters door de ouders wordt toegestaan bezoeken van jongelingen te ontvangen waarbij de ouders in 't geheel niet tegenwoordig mogen zijn, en zelfs dikwijls zich niet in huis bevinden. Deze bezoeken, die veelvuldig voorkomen, worden door de ouders zeer op prijs gesteld, als een bewijs, dat de schoonheid en de verstandelijke ontwikkeling hunner dochters op hooge waarde gesteld worden. Het gebruik brengt verder mede, dat de gastvrouw zich niet mag verwijderen tot de laatste gast vertrokken is, wat dikwijls eerst tegen den ochtend plaats heeft. De schrijver constateert, dat sedert ook Europeesche en Chineesche jongelieden deze bezoeken afleggen. De gastvrouwen weten zich zoo goed te houden, dat de gasten zich binnen de perken der welwillendheid houden, zoodat de ouders zich niet behoeven te verwijten, dat zij de kat te dicht bij het spek gehouden hebben.

Duurt-toeslag. De *Perniagan Soerabaja* releveert het Gouv. besluit, waarbij aan Europeesche en Inlandsche ambtenaren en officieren met een traktement tot en met f 300 's maands een duurttoeslag is toegekend, en zegt, dat die ambtenaren en officieren natuurlijk daarmede zeer ingenomen zijn. Maar de schrijver vraagt zich af, waar de daartoe benodigde 7½ miljoen van daan moeten komen. Natuurlijk uit het zweet der bevolking. Onder de begunstigde ambtenaren zijn er, die dit erkennen, dat het geld van den kleinen man moet komen. Op de vergadering van de Sarekat Islam te Semarang heeft Semaoen over dit onderwerp gesproken. Hij heeft meer dan eens in openbare vergaderingen bepleit, dat het niet meer dan billijk is, dat aan lagere ambtenaren deze duurttoeslag wordt toegekend, maar dat dan de daartoe benodigde 7½ miljoen gevonden moeten worden, door de salarissen van ambtenaren met meer dan f 1000 's maands tot f 1000 moeten

worden gebracht, en ook door van de 100 miljoen, die naar Europa verdwijnen 50 pCt. te heffen. De schrijver wekt alle S.-I. afdelingen op om in deze richting actie te voeren.

Dreigende hongersnood. In een samenspraak wordt in hetzelfde blad (*Pewarta Soerabaja*) de dreigende hongersnood op Java behandeld. Verwondering wordt uitgesproken, dat de Regeering de suikerduivels niet verbiedt om riet en hen dwingt om padi en tweede gewassen te planten. Zoolang het bestuur nog berust grotendeels in de handen van den geldduivel, zal in de opvattingen van het bestuur geen verbetering te verwachten zijn. Doch dit is niet slechts in Indië het geval, maar overal in de geheele wereld. Vroeger wist de Javaan niets anders dan van den landbouw zijn werk te maken, hij leefde tevreden, want gebrek was er niet, maar sedert de kapitalisten in Indië gekomen zijn, worden de inboorlingen gedwongen als koelie te werken en de uitgestrekte gronden, die voor hen gereed liggen, worden in erfpacht uitgegeven.

Ter voldoening aan het verlangen van eenige lezers van het K. W. om nader ingelicht te worden aangaande de beteekenis van de namen, die veelvuldig in deze persrubriek voorkomen, moge het onder volgende dienen:

- Sarikat (en niet Sarikatan) Islam:* Vereeniging op Islammitieschen grondslag.
- Djawa Setia:* De ware, oprechte Javaan.
- Neratja:* Pijl, ook balans.
- Sinar Hindia:* Lichtstraal, licht van Indië.
- Sinar Djawa:* Lichtstraal, licht van Java.
- Sinar Sumatra:* Lichtstraal, licht van Sumatra.
- Pewarta Deli:* Berichten uit Deli.
- Pewarta Soerabaja:* Berichten uit Soerabaja.
- Boedi Oetomo:* Loffelijk of voortreffelijk streven, de naam van de vereeniging, die de verstandelijke opheffing van het Javaansche volk beoogt.
- Kaetaman Istri:* Vereeniging tot bevordering van het welzijn van de vrouw.
- Adi Darmo:* Loffelijke plicht. De naam van het z.g. Arbeidsleger, een vereeniging in Djokja om de Javaan in rechts- en andere zaken bijstand te verlenen.
- Perniagan:* Handel, een handelsblad.
- Oetoesan Hindia:* De afgezant van Indië.
- Darmo Kondo:* Deugdelyke verhalen.
- Warna Warta:* Verschillende berichten.
- Djawa tengah:* Midden Java.
- Soeava rajat:* De stem van het volk.
- Tjokro boschwezen:* Uit de kring van het boschwezen.
- Hindia poeta:* De kinderen van Indië.
- Djawi hisworo:* Vorstelijk Java.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Het lot der Duitsche koloniën.

Al is over dit vraagstuk zooveel geschreven, dat men geneigd kan zijn tot de verzuchting: „laat de beschouwingen maar rusten, totdat de vredesconferentie gesproken zal hebben”, daar staat tegenover dat wij den ontwikkelingsgang niet uit 't oog mogen verliezen, wanneer artikelen verschijnen, waarvan eenig gezag kan uitgaan. Als zoodanig meenen wij dat van D. Meuriac te mogen beschouwen dat la Dépêche coloniale van 8 November als hoofdartikel heeft opgenomen. 't Neemt de verklaring van Dr. Solff tot uitgangspunt, volgens welke Duitschland nooit zou toestemmen in 't afstaan van zijn overzeesch gebied. De toestand is sedert wel veranderd, maar Dr. Solff is gebleven, al staat zijn positie op 't oogenblik dat wij dit schrijven ook op losse schroeven. Te verwachten is dat D., zelfs als 't geen al te groot bezwaar mocht maken, tegen afstand van stukken in Europa, alles zal doen wat in zijn vermogen is om 't afzetgebied in andere werelddeelen te behouden, temeer omdat dit in ruil voor D. noodige grondstoffen oplevert.

Bij de entente is de bedoeling om de koloniën niet terug te geven echter even duidelijk te kennen gegeven. In Engeland zijn alle partijen 't hierover eens, de leiders hebben 't zonder verhelel uitgesproken. De kroonkoloniën in Afrika en Australië hebben hiermede ten volle ingestemd. In Frankrijk hebben een tijd lang de uiterst voorzichtigten gehandeld, zoodat hij die, om 't hoofdgebouw te redden, de stallen wil opofferen, maar sedert dat zij 't lot van 't hoofdgebouw verzekerd achten, geven diezelfde geesten volle aandacht aan 't behoud der stallen.

Amerika heeft, bij monde van den President, kond gedaan van het verlangen om over 't lot der voormalige koloniën te doen beslissen naar de billijke belangen van de kolonie zelf en het gevoelen van haar inwoners.

Daar de door Wilson aangegeven beginselen voor de vredesonderhandelingen tot grondslag zijn genomen, zet de schrijver zich tot wat hij zelf beschouwt als een onpartijdige toetsing ervan aan de toestanden zoodat deze zich aan hem voordoen. Hij neemt dan eerst de feiten, daarna de rechtskwestie in beschouwing.

De geallieerden zijn, volgens hem, zonder reden gevallen. Hoewel niet voorbereid is op den aanval geantwoord, de groote inspanning is o.m. beloond door de geheele vermeerstering van de D. koloniën.

Na den gevoerden strijd in alle werelddeelen nagegaan te zijn, zegt Meuriac, als men de theorie van Bismarck en Wilhelm II aannam, volgens welke macht boven recht gaat, dan zou er geen enkele reden bestaan om een stuk van 't vermeersterde terug te geven. Maar daar de entente den strijd juist heeft gevoerd tegen

Rotterdamsche Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 66.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Delfshaven Feijenoord Glabbeek Schiedam Vlaardingen	Zaandam	Bezuidehouth Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Barneveld Bodegraven Boreulo Boskoop Coeverden Culemborg Delft Den Burg (Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermalsen Gouda Gorinchem Groenlo Groningen Haarlem Harlingen Heerenveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogeveen Hulst Katwijk Leeuwarden Leiden Lochem Meppel Middelburg Nijmegen Oostburg	Purmerend Schagen Schoonhoven Sliedrecht Sneek Stadskanaal Terneuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veenendaal Vlissingen Wildervank Woerden IJmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
--	--	---

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

MEIJER & Co.

Commissionairs in Effecten.

Rokin 55 Amsterdam

SPECIALE AFDEELING INCOURANTE FONDSEN.

Vraag en aanbod van Indische Fondsen.

Vertegenwoordigd te 's-Gravenhage.

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage

IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.

Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.

COUPONS. REK.-COURANT.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank.

Hoofdk. : N.-Z. Voorburgwal 65 (Geb. Unicum), A'dam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.

SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

De VREDE op komst.

Het verkeer met.....

INDIË

via Suez heropend.

Verzeker U vóór vertrek bij de

NILLMIJ ...van... 1859

'S-GRAVENHAGE, Veenestraat 1.
AMSTERDAM, Weteringschans 229.
UTRECHT, Minrebroederstraat 22.

Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM. Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.

die theorie in, mag zij er zich zelfs tegen D. niet op beroepen. Toch mag worden vastgesteld dat de geallieerden niet op verovering van de koloniën zijn uitgegaan, maar dat zij den oorlog ook daar hebben gevoerd tegen den georganiseerden aanval van den tegenstander.

Feit dat Duitschland een jonge kolonialiseerende mogendheid was, ik ook niet zonder betekenis. 't Volk was niet vereenzelvigd met den nieuwen opgedrongen meester. Indien D. uit zijn gebied ware opgetreden in een naburige kolonie, die lang onder Fr. vlag stond, zou de bevolking b.v. van Senegal zeker met kracht tegen den vreemden inval zijn opgekomen. Heeft men hiervan iets gemerkt in de D. koloniën? Integendeel, behalve de inlanders, die geworven waren om met de kolonnes mee te trekken, is nergens een blijk geweest van afhankelijkheid, overal vonden de binnenruk-kenden de bevolking op hunne hand. In een formule omgezet zou deze kunnen luiden: de geallieerden hebben de D. koloniën niet vermeersterd, zij hebben ze bevrijd. Hierbij sluit dan de gevolgtrekking aan: De geallieerden zijn niet alleen gerechtigd om de D. koloniën niet terug te geven, maar zij mogen ze niet teruggeven, daar dit zou ingaan tegen den wensch der in-boorlingen.

Dit vormt als van zelf den overgang tot de andere vraag, die van het recht. Er bestaat geen twijfel hoe de bevolking reageert op het door Wilson gestelde kenteken. De ondervinding heeft aangegeven dat de inwoners van Togo, Kamerun, Z.W. Afrika, zelfs van Oost-Afrika, zoowel als die van Nieuw-Guinea, Nieuw-Bretagne, de Salomonen, de Carolinen, de Marianne eilanden en Kiautsjau elke andere overheersching verkiezen boven de Duitsche. Een referendum zou ontegenzeggelijk op onoverkomelijke bezwaren stuiten, maar de uitslag is bij voorbaat aan te geven, Duitschland zou slechts zwarte balletjes in de bus krijgen.

De schr. haalt dan voorbeelden van de D. behandeling der ingezetenen aan om die opvatting begrijpelijk te maken. Nog moet dan onderzocht worden in hoever met de belangen van 't oogenblik rekening zal zijn te houden. De D. vertegenwoordigers ter vredes-conferentie zullen zeker niet nalaten te zeggen: „Gij hebt zelf verklaard dat gij de dood van 't D. volk niet wenscht, dat gij 't einde wildet van een stelsel, maar niet van een natie; nu kan D. niet leven zonder koloniën. 't Zal die dus moeten behouden voor zijn bestaan.” Dat is, volgens schr., niet een wensch van menscheijk gevoel, maar een van den verslagene, die behouden wil. D. heeft buiten zijn eigen koloniaal gebied een ruimen afzet gevonden, den afzet in de Fr. koloniën en protectoraten overtrof zelfs die in de eigen overzeesche landen. Wordt de deur maar ruim genoeg open gezet, dan zullen de D. nijverheid en handel voldoende gelegenheid vinden om tot nieuwen bloei te komen. Wat verhindert moet worden is dat weer op een Weltpolitiek kan worden aangestuurd. Alleen dan is een blijvende vrede te verzekeren.

De billijkheid ten opzichte van D: schrijft voor, dat D. kan leven, maar dat 't overige deel van de wereld ook kan leven. D. kan zonder koloniën best leven, maar met koloniën zal 't vroeger of laat deze weer beschouwen als grondslag voor zijn kolossaal rijk, waarin zelfs de Belgische-, Portugeesche- en Nederlandsche koloniën begrepen zijn. Samengevat komt deze meening dus hierop neer: krijgt D. zijne koloniën terug dan zal 't weer de bekeering worden van den wereldvrede, en dat heeft algemeen wereldbelang te beletten.

Bij deze uiteenzetting is de vraag over het al dan niet herstellen van D. als koloniale mogendheid geen vraag meer.

De Japansche vredesvoorwaarden.

Als de mededeeling van Reuter reden van bestaan heeft zou Japan hebben laten uitlekken welke grondbeginselen het zijn afgevaardigden naar Versailles zal meegeven. Het eerste beginsel is al dadelijk niet tegen overwonnen vijand gericht, maar tegen den bondgenoot Groot-Brittannië, dat zal moeten meedoen met de vrijheid ter zee. Die vrijheid wordt dus als grondslag vooropgezet, daarbij wordt aan 't voorbehoud van Engeland gedacht en dit bij voorbaat afgewezen. Het tweede beginsel kon, ontleend als 't is aan 't Wilsonstelsel, ook de oogen op eigen vrienden richten, maar 't heeft door de verbodsbepaling van Rusland en de centrale rijken in vele stukken een nieuwe betekenis gekregen, waarvan 't twijfelachtig is of Wilson's gedachte wel zóó ver heeft gereikt en wensch te reiken. 't Is de sympathiebetuiging voor 't plan om de kleine naties te beschermen. Dan gaat Japan tot eigen aspiratiën over. Erkenning van Japans sfeer van invloed op 't gebied van financiën, handel en nijverheid. Heel duidelijk is dit punt, kort weergegeven als 't is, niet. Daarentegen laat 't volgende niets aan duidelijkheid te wenschen over: blijvende bezetting van Kiautsjau, de aan Duitschland ontnomen bezitting in China. Japan wenscht verder het protectoraat over de Marshall-eilanden, de Carolinen en andere voormalige koloniën in den Stillen Oceaan. 't Zal hierdoor een zeer nabije buurman worden van de Nederlandsche koloniën. Buren kunnen in uitstekende vriendschap leven, men heeft dan, volgens een oud gezegde, meer aan een goeden buurman dan aan een verren vriend. Maar er zijn ook buren, die in geheel andere stemming en verhouding leven. In hoeverre zal de vredes-conferentie

aan den toestand in 't verre Oosten vastheid geven? In hoever zal ruimte blijven voor verdere aspiraties? Het laatste punt vraagt wederkeerigheidsrechten voor Japansche burgers overal ter wereld. Nederland heeft die reeds toegekend, maar voor andere landen zal ook dit punt niet zoo heel vlot zijn af te doen. In eenige landen vrees men de concurrentie van den Japanschen arbeider, die, naar men beweert, een lageren levensstandaard heeft dan de blanke werkers en daardoor de markt drukt.

De overgave in Oost-Afrika.

Officieel wordt meegedeeld, dat generaal von Lettow Vorbeck zich overgegeven heeft met 30 officieren, 125 andere Europeanen, 1165 askari's, 1516 lastdragers, 482 plaatselijke en Portugeesche lastdragers, 13 inboorlingenhoofden, 283 mannelijke inboorlingen en 819 vrouwen. De askari's worden ter repatriëering te Tabora gehouden en de Duitschers zijn naar Dar-es-Salaam gebracht om naar Europa te worden getransporteerd.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

No. 7-8 van den 11en jaargang van dit tijdschrift opent met een verhandeling van den heer P. H. van der Kemp over de regeling van het boschwezen voor Java en Madoera onder de Commissarissen-Generaal in 1817-1819 (maar oorspronkelijke stukken). Achtereenvolgens geeft schrijver: I. Eenige inlcidende mededeelingen; II. De Blandongregeling van 1819; III. De regeling betreffende de beschikking over 's Lands houtwerken voor particulier gebruik; IV. De regeling voor de personeele inrichting van het boschbeheer; V. Van het boschbeheer in de Vorstenlanden; VI. Bijlagen. — De houtvester F. W. Sneyvangers artikel over den Dalbergia latifolia Roxb. (sonokling), een boomsoort, die wel gemengd geplant wordt met djati; het hout is van zeer goede hoedanigheid en steeds gezocht. — Het jaarverslag van den dienst van het Boschwezen over 1916 geeft de houtvester C. v. d. Bussche aanleiding tot eenige critische opmerkingen, hoofdzakelijk over de inrichting van dat verslag. — Overigens de gewone rubrieken: Korte mededeelingen. — Referaten en vertalingen. — Mededeelingen betreffende de Vereeniging van Ambtenaren bij het Boschwezen. Enz.

Een werk over de decentralisatie in Indië.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam is verschenen: Ontstaan en groei der stads- en landgemeenten in Nederlandsch-Indië, door Mr. J. J. Schrieke, referendaris ter Alg. Secretarie, werkzaam aan het Ministerie van Koloniën.

Dit werk bevat een uitvoerig overzicht van alle bescheiden (vooral officieele) gepubliceerde tengevolge de sedert 1903 ingevoerde wet op de decentralisatie van het bestuur in Ned.-Indië. Een overzicht waaruit blijkt, hoe die wet is uitgevoerd, wat de wetgever in 1903 van zijn werk verwachtte, of en zoo ja in welke mate daarbij medewerking is ondervonden van den kant der ingezetenen, welke gedragslijn ten deze door de Indische regering en hare ambtenaren is gevolgd, enz., enz. Het geschrift is in de volgende hoofdstukken verdeeld: De decentralisatie van 1903 en hare uitvoering. — De bij de decentralisatie betrokken personen. — Locale raden en gezondheidszorg. — De locale financiën. — Zelfbestuur. — De regeeringsorganen en de decentralisatie. — Kritische gevolgtrekkingen.

Handelsberichten.

In No. 611 verstrekt het Departement van Koloniën min of meer uitvoerige mededeelingen over de volgende onderwerpen: Uitvoer uit Java en Madoera naar de Vereenigde Staten van Amerika gedurende 1917 en vorige jaren. — Ternate (mededeelingen over landbouw nijverheid en handel). — Rubber. — Ajteh en Onderhoorigheden gedurende April 1918. — Inlandsche thee. — Inlandsche tabak.

De Javanen als zeevarend- en handelsvolk.

In de laatste afl. van het Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde geeft dr. Schrieke een „varium” over de Javanen als zee- en handelsvolk.

Als belangrijkste koopstad van het vroegere Java noemt hij op de eerste plaats Toeban (van minstens 13e tot medio 17e eeuw) de haven van Madjapahit; Gresik kwam eerst ± 1400 op en bereikte in de 16e eeuw het toppunt van zijn bloei. De oprichting van Gresik opende voor Soerabaja de mogelijkheid om zich te ontplooiën. Jakatra raakte eerst na de verovering van Malakka door de Portugeezen (1511) tot bloei, werd toen door Bantam verdrongen, doch dit moest later weer wijken voor Batavia. Bij Portugeesche schrijvers lezen we, dat het type der Javaansche schepen zelfs aanvankelijk grooter was dan dat der Portugeesche vaartuigen, die de Indische gewesten bezochten. Couto (Portugeesch schrijver) neemt als zeker aan, dat de Javanen naar de Kaap de Goede Hoop zijn gezeild en met Madagascar gemeenschap hebben gehad. Hoe de Javanen dan zoo veel minder zijn geworden wat de zeevaart betreft? Zonder twijfel ook door de concurrentie van 't Westen, vooral waar de Compagnie zulke drastische maatregelen nam tegen den particulieren handel in kruidnagelen, enz. Maar toch ook door het onver-

Geldersche Credietvereeniging belasten zich met alle bankzaken.

DEPOSITO's.

VEILIGHEIDSKELDER.

Bakkerstraat

Arnhem.

„DE GLOBE”,
Maatschappij van Verzekering op het Leven
(zonder of met geneeskundig onderzoek),
tegen Invaliditeit en Ongelukken.
Goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten.
Maatschappelijk Kapitaal ÉÉN MILLIOEN GULDEN.
Gevestigd: 'S-GRAVENHAGE, Plaats IIa.

DE BAS & Co., Bankiers HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Bataafsche Bank

Hoofdkantoor: 'S-GRAVENHAGE, Sweelinckstraat 180
Telefoon H. 7462.

Verzekeringen, Credieten, Deposito's
..... Hypotheken, Administratiën

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendikkade 79.
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten.
Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.
Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

AMSTERDAMSCHER BANK - Amsterdam

Kapitaal f 34.262.100.—
Reservefonds 22.330.000.—
Bijzondere Reserve 2.000.000.—

— ALLE BANKZAKEN —

Algemeene Levensverzekering-Bank

Koninklijk Goedgekeurd 5 Januari 1903
Gevestigd te ROTTERDAM, Hofplein
hoek Schiekade 210.

Commissarissen: Mr. A. W. SCHIPPERS, Advocaat en Procureur te Rotterdam; Dr. L. A. THOMEE, Arts te Rotterdam; JOH. KRAP, Lid van de Algemeene Rekenkamer te 's-Gravenhage.
Directeur: A. KROS Jr.
Adjunct-Directeur: A. J. A. KROS.
Medisch Adviseur: Dr. B. J. F. BAVINCK, Arts te Rotterdam.
Wiskundig Adviseur: Dr. W. BOUWMAN, te Schiedam.
Accountant: C. G. MEERDER, Lid van het Nederl. Instit. v. Accountants.

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 21a. Telefoon: Haag 1481
's-GRAVENHAGE.

Behandelt alle Bankzaken. — Redigeert een uitvoerig wekelijksch Beursverslag. — Houdt ten dienste harer cliënten een uitvoerig archief voor advies bij belegging.

DEPOSITO'S.

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.

Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse,
 Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
 Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd - of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopieer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijnwijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
 Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
 S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
 IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
 P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
 J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.01; 50 ex. f 2.80,
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRÛS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás” te Curaçao.
 Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankieerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
 Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk).
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Magasin de Nouveautés
 voorheen GEBR. LEVY
— APELDOORN —

Dames- en Kinder-Confectie
 Mode-Artikelen.....

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
 VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeeling Gebruikte Instrumenten.
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

G. J. Hilbrink
 Heeren en Dames
 Kleermakers.

Eerste Rangshuis
 's-Gravenhage
 Daendelsstraat 8.
 Lid der N.V. Vereenigde
 Nederlandsche Kleermakerijen.

KEIZERSHOF
 DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEL,
 FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194—196 - AMSTERDAM.
 MANTELS, COSTUMES, MANTELCOSTUMES,
 STOFFEN, ZIJDE EN REGENMANTELS.

Groote keuze in Costumerokken.
 Enorme voorraad in ELEGANTE BLOUSES in Crêpe de Chine, Zijde, Voile nylon en in prima kwaliteit Fluweel en Laken. Uitmuntende Coupe.

MEUBELLEN
 Artistieke ontwerpen
J. P. STRIJBOS
 (Leeraar school voor Kunstnijverheid)

REGROOTINGEN
 ZONDER VERBINDING

N. KUIPER
 Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER
 HOFLEVERANCIER

Brood - Bescuit - Banket

DENS' Schoenenmagazijn
 SPUI No. 6, bij de Lange Poten. DEN HAAG.
 Filialen: Tilburg en 's-Hertogenbosch.

Elegante Modellen. - Goede Pasvorm.
 Uitsluitend EERSTE KLAS Fabrikaten.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

ARBEIDSBEURS VOOR DEN INDISCHEN DIENST

De bij het Departement van Koloniën ingestelde „ARBEIDSBEURS VOOR DEN INDISCHEN DIENST” maakt bekend, dat zij, die voor den Nederlandsch-Indischen dienst wenschen te worden uitgezonden, en verder allen, die omtrent Indië wenschen te worden ingelicht, zich hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, kunnen wenden tot den Leider der Beurs, den Heer L. E. DOM VAN ROMBEEK.

Ter bevordering van de werkzaamheden der Arbeidsbeurs zal zooveel mogelijk samenwerking worden gezocht met den RIJKSDIENST DER WERKLOOSHEIDS-VERZEKERING EN ARBEIDSBEMIDDELING (CENTRALE-RIJKS-ARBEIDSBEURS), met het bij het Departement van Oorlog opgerichte „Bureel Bemiddeling voor Verlofs-officieren”, en met de overige georganiseerde openbare arbeidsbemiddeling hier te lande.

De Leider van de
„ARBEIDSBEURS VOOR DEN INDISCHEN DIENST”
L. E. DOM VAN ROMBEEK.

Adres: Departement van Koloniën, 's-Gravenhage, Plein No. 1.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's-GRAVENHAGE.
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

HET CENTRUM

PARKSTRAAT 91a
DEN HAAG.....
Lancia en Jackson Automobielen
Garage, dag en nacht geopend.
Reparatie-werkplaats.

Bijkantoor der gelijknamige firma te BATATIA

J. J. CREZEE,

3de Obrechtstraat 179a, DEN HAAG,
van der Werffstraat 118, SCHEVENINGEN,
bij de van Boetzelaerlaan,
geeft de hoogste waarde voor alle Opruimings-
goederen, geheele of gedeelten van Inboedels, oud Papier, Fles-
schen, Metalen, gedragen Kleederen, Tapijten
enz. enz. enz.

Manicure. Postiche d'Art. Face Massage.
COIFFEUR MODERNE
PIERRE MATVELD
voorh. E. LETITRE.
Parfumeries françaises et anglaises.
Articles de Toilette en tous genres.
Spécialité de la Maison
„LA SUBLIME” EUCAL RASPARFAIT.
Crème Venus. - Eau de Cologne Russe.
Eau de Cologne 1813.
Essences. Poudre de riz. Anti Moustique.
PASSAGE 13 - TELEFOON 1606. - LA HAYE.

LEVENSVZERZEKERING
LUFRENTEN
ONGEVALLLENVERZEKERING
COLLECTIEVE
ZIEKTEVERZEKERING
LEVENSVZERZEKERING MAATSCHAPPIJ
DE NEDERLANDEN

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

WINTER

STOFFEN
PEIGNOIRS
BLOUSES
KINDERJURKEN
KINDERMANTELS
ONDERGOEDEREN

WINTER

WIE er op gesteld is, solide nette,
goed opvallende

KANTOORBOEKEN

te gebruiken, bestelle dezelve bij de N.V.
BOEKDRUKKERIJ VOORH. FIRMA T. C. B.
TEN HAGEN, Den Haag.

Solide bewerking. Billijke prijzen.

M. A. v. d. ZANDT,

Telefoon S. 1096 DEN HAAG Ant. Heinsiusstr. 21a
LOODGIETER ELECTRIEHE SMID
FITTER MUNT-INSTALLATEUR SLOTENMAKER
SANITAIRE INSTALLATIËN.
COMPLETE KEUKEN-INRICHTINGEN.
KACHELS, FORNUIZEN.
ELECTR. LAMPEN, STRIJKIJZERS, KETELS, COMFOREN.

W. M. WEIJNE

DANS-INSTITUUT.
Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
'S-GRAVENHAGE.
Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

HOEKER & ZN.

Uitsluitend adres Heerengracht 435-437
Goud - Zilver
Paarlen - Brillanten
AMSTERDAM Telefoon 309 Noord

Verhuizen - Meubels bewaren

E. J. VAN SCHAICK

Boothstraat Utrecht

Holland-Canada Hypotheekbank

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

5 pCt. en 6 pCt. PANDBRIEVEN

Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.